

Antropoloji

Yeni "Hobbit"ler, Yeni Tür Savını Destekliyor

Geçen yıl Endonezya'ya ait küçük Flores adasında 18.000 yıl önce yaşamış, boyu 1 metreyi aşmayan bir insan fosilinin bulunması, antropoloji dünyasını karıştırmış, kalıntıların keşfi yapanlarca iddia edildiği gibi yeni bir insan türüne değil, patolojik olarak küçük kafalı bir insana ait olabileceği kuşkuyla dile getirilmişti. Ancak, geçtiğimiz ekim ayında, ilk keşfi yapan ekip, bilimsel adımı *Homo floresiensis* olarak koyduğu, ancak "Harry Potter" filmlerindeki bir karaktere benzediği için medyanın "Hobbit" diye adlandırdığı insanlardan yedi yetiştikine daha ait kemik kalıntılarıyla bir çocuğa ait kol ve bacak kemiklerini sergiledi. Yetişkinlere ait kemikler, en fazla orijinal "Hobbit"inkilerin boyunda. Çocuğun kemikleriyle öylesine küçük ki, bir banknotun üzerine rahatça sığıyor. *Homo floresiensis*'in beyni de, günümüz insanının beyninin üçte biri kadar. Kafatasları, modern insaninkini andıran bir yüze, ama ondan farklı olarak yok denecek kadar küçük bir çene çıkıntısına sahip. Bulunan yeni kemikler arasında, orijinal iskelete ait bir kol kemiğinin de çıkması, adadaki Liang Bua mağarasında binlerce yıl boyunca yaşadıkları anlaşılan bu gizemli insanların anatomilerini ayrıntılı biçimde ortaya ko-

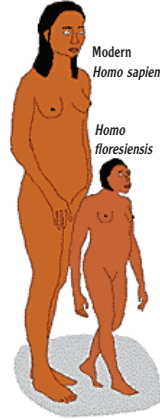
uyamadığını, daha çok 3 milyon yıl önce Afrika'da yaşamış olan *Australopithecus africanus* adlı hominid türüne benzediğini kaydediyorlar. Kemiklerin yaşının 18.000 yıla en az 74.000 yıl arasında değiştiği bildiriliyor. Keşfi yapan bazı antropologlara göre *Homo floresiensis* kısa boylu ve küçük beyinli olan ve bir şekilde adaya ulaştıktan sonra daha da küçülen, *Australopithecus* benzeri bir hominid türü. Başka antropologlara göre ise, bu teori inandırıcılıktan yoksun; çünkü böylesine ilkel bir hominid türünün Afrika'dan çıkabilmiş olması çok küçük bir olasılık. Iowa Üniversitesi'nden Russell Ciochon, hobbit'in asıyla ilgili daha inandırıcı bir senaryonun, "seyahate düşünün", görece küçük bir *Homo erectus*'la başlaması gerektiğini söylüyor. Ciochon, birkaç yıl önce fosilleri Gürcistan'ın Dminisi kenti yakınlarında bulunan *Homo erectus* türünün 1.7 milyon yaşında 140 cm boyunda ve modern insanın beyninin yarısı ağırlığında, 665 santimetreküp hacminde bir beyne sahip olduğunun altını çiziyor. Araştırmacıya göre

yuyor. İskelet yapısının gösterdiği, uzun kollu, kısa bacaklı, kalın gövdeli bir insan resmi. 30 yaşında bir kadına ait olduğu düşünülen orijinal iskeletin üst kol kemiği, garip şekilde dönük. Keşfi yapan bazı antropologlar, kol ve bacakların oranının, bilinen hiç bir *homo*'ya

bu türe ait bireylerin Flores'e ulaşmalarının ve orada 106 cm boya ve 417 santimetreküp beyin hacmine kadar küçülmesi olasılık dışı değil. Antropologlar, bazı hayvan topluluklarının, kıt kaynaklı ortamlarda yalıtıldıklarında bir "cüceleşme" süreci yaşadıklarında dikkat çekiyorlar. Nitekim, hobbit kemikleriyle aynı mağarada bulunan hayvan kemikleri de, bu insanların kendileri gibi cüce olan bir tür fili çokça avladıklarını ortaya koyuyor.

Homo erectus'tan evrimleşme senaryosu benimseyen antropologların çoğunluğu oluşturmasına karşın, bazı bilimciler, yeni kemiklerin de aynı özellikleri taşımasına karşın, bunların patolojik küçük kafalı bireylere ait olma olasılığının hâlâ göz ardı edilemeyeceğinden ısrarlılar. Onlara göre çok sayıda benzer iskeletin aynı mağarada bulunması bir şey ifade etmez; çünkü tüm bir aile de küçük kafa patolojisine sahip olabilir. Aynı araştırmacıların vurguladıkları başka bir nokta da, bu kadar küçük beyinli bir insanın, mağarada bulunanlar kadar gelişkin aletler yapamayacağı.

Science, 14 Ekim 2005

İlk Ayakkabıyı Kim Giydi?

İnsanlar, düzenli olarak ayakkabı giyen tek hayvan olma özelliklerini ne zaman kazandılar? Tarihi güvenilir biçimde belirlenmiş eski ayakkabılar (Kuzey Amerika'da bulunan, bitki liflerinden ya da deriden yapılmış

sandallar) 9000 yıl öncesine ait. Daha eskiye ait ayakkabılar çürüdüğünden bunların varlıkları heykelciklerden, ayak izlerinden ya da mezara konan öte berinin artıklarından dolaylı olarak çıkarılabiliyor. Washington Üniversitesi'nden (Saint Louis) fiziksel antropolog Erik Trinkaus'a göre, ayakkabıların tarihinde daha geriyi görmek için ayaklara bakmak gerekiyor. Toprakla doğrudan temas halinde olan çıplak bir ayak, sürtünme ve ağırlık dağıtımı için kapalı bir ayağa kıyasla başparmak dışındaki dört parmağa daha fazla gereksinim duyuyor. Böyle olunca da, sü-

rekli çıplak ayakla gezenlerin bu parmakları, düzenli ayakkabı giyenlere göre daha güçlü ve daha büyük oluyor.

Trinkaus, 75.000-40.000 yaş arasındaki neandertal, Orta Paleolitik dönemden 100.000 yaşında modern insan ve Üst Paleolitik dönemden 28.000-20.000 yaşındaki modern insan fosillerinde ayak parmaklarını incelemiştir. Neandertal parmaklarının, ayakkabı kullanma tercihi bilinen birçok modern insan kalıntısına kıyasla çok daha kalın olduğunu görmüştür. Parmak kalınlığı, Orta Paleolitik'te, Üst paleolitik dönemin ortası arasında hızlı bir azalış sergilemiştir. Trinkaus'un çıkardığı sonuç, insanların 28.000 yıl öncesinden başlayarak düzenli olarak ayakkabı giydikleri.

Natural History, Eylül 2005